

Markéta KORYTOVÁ, Správa a každodenní život v Karlových Varech v první polovině 18. století. Bakalářská práce. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2018, 70 s. + 9 příloh

posudek vedoucího práce

Předložená bakalářská práce Markéty Korytové je pohledem do dějin každodennosti v Karlových Varech v první polovině 18. století založeným na analýze městských instrukcí z roku 1739. Ocenit je třeba práci autorky s německojazyčnými texty: kromě instrukcí byly doplňkově využity některé další dobové prameny (mezi jinými například tabulka tržních cen z roku 1764, cechovní artikule z roku 1731 či zpráva lékaře Johanna Christiana Tillinga o Karlových Varech z roku 1756) a také starší práce sudetoněmeckých historiků. Řadu informací čerpala z děl českých historiků, kteří se začali dějinám Karlových Varů věnovat teprve po roce 1899. Přínosem jsou i přílohy v podobě map, tabulek a reprodukcí.

Práce vznikala složitě. Autorka sice přistoupila k jejímu zpracování s velkým zaujetím i dostatečným časovým předstihem a téma se mnou pravidelně konzultovala, pak ale musela práci na dva roky přerušit a teprve na mou výzvu ji v časové tísní dokončila, což se nejméně promítlo do teoretické části. V práci postrádám nastínění konceptu dějin každodennosti a s ním spojených metod, kritické zhodnocení dosavadní literatury a charakteristiku ostatních použitých pramenů. Skripta k metodám historického výzkumu autorka sice cituje v seznamu literatury, fakticky je však nevyužila. I když se snaží o kritický nadhled, místy deskripce dominuje nad problémovým pojetím, což se týká zejména výzkumných otázek. Práci by prospěla menší závislost na zkoumaném prameni i ve formulační rovině. Značné problémy činila autorce četba kurentu, což jí znemožnilo využít z hlediska interpretace pramene i další relevantní zdroje, jako například záznamy z vyšetřování pro porušení předpisů. Městské instrukce jako pramen normativní povahy totiž každodennost přímo neodrážejí. Takto široce vymezený výzkum by však překročil nároky kladené na bakalářskou práci; ty autorka tematickým rozčleněním, pokusem o kritickou analýzu pramene a jeho začlenění do některých souvislostí rozhodně splňuje.

Městské instrukce představují velmi cenný pramen z hlediska dějin každodennosti; jejich potenciál však autorka nedokázala plně využít. Prameni lze totiž klást celou řadu v práci neformulovaných otázek. Předně je třeba se ptát, nakolik odrážejí mentalitu doby, v čem se liší od předchozích instrukcí z roku 1719, nakolik jsou poplatné „barokní“ mentalitě, zda vůbec a popřípadě jak se do nich promítají ideje merkantilismu a osvícenství, nakolik odrážejí záměr státu a nakolik zájmy města, které mohly být odlišné. Z toho lze pak usuzovat na to, o jak respektovanou normu se jednalo.

Z věcného hlediska se nabízí celá škála otázek. Patří k nim mimo jiné limity náboženské tolerance v kosmopolitním lázeňském prostředí, míra korupce či rozsah denunciací podporovaných vysokými odměnami. Lze uvažovat o jisté sociální politice města (nemajetní měli nárok na lázeň zdarma, organizovaná žebrota jako forma sociální výpomoci), o boření stavovských bariér (lov, výsada vyhrazená dříve pouze šlechtě, povolen i měšťanům) nebo o počátcích policejního dozoru. Je také třeba možné se ptát, nakolik je důraz na dostatek hovězího masa odrazem dietetických zásad zdravé výživy pro lázeňské hosty, nebo proč instrukce nezmiňují vzdělání v počtech, jež z pohledu měšťanů patřilo k jedné z nejdůležitějších

dovedností. Z hlediska interpretace je totiž důležité všimnout si i toho, o čem pramen nepíše, jakých aspektů každodenního života si nevšímá.

Samostatnou kapitolu představují ceny potravin. Nemá smysl uvádět absolutní hodnoty; aby data měla nějakou vypovídací hodnotu, je nutné vztáhnout je ke mzdám, popřípadě k cenám jiných komodit. Pokud by autorka více pracovala s citovanou knihou Jiřího Sejbala, zjistila by, že odměny denunciantům ve výši 2 toлары představovaly hodnotu dvoutýdenní práce zednického mistra a lze je proto považovat za vysoké. Snadno lze vysvětlit i nárůst cen mezi léty 1595 a 1618 (s. 32), který byl součástí třetí vlny tak zvané cenové revoluce, vyznačující se prudkým nárůstem drahého kovu v oběhu. Autorce nejasné důvody snižování cen potravin vyplývající z opravných dat v tabulce tržních cen z roku 1764 (s. 50) lze vyložit odkazem na změny měnových poměrů (zavedením konvenční měny v roce 1750 byla zvýšena hodnota stříbra v drobné stříbrné minci, Sejbal 1997, s. 280). V úvahu přichází i ta okolnost, že ceny potravin byly vzhledem k přítomnosti zámožné klientely v Karlových Varech stanoveny o něco výše než v jiných, stejně velkých městech v Čechách (cena za libru masa činila v roce 1756 4 krejcarey, Sejbal 1997, s. 259, zatímco v Karlových Varech až dvojnásobek), takže obchodníci měli prostor k množstevním slevám.

Neadekvátní závislost autorky na prameni se místy projevuje nevhodným přebíráním dobové terminologie: „žebráci a jiná chátra“ (s. 39), „proti římsko-katolické církvi, která jako jediná vede ke spáse“ (s. 43). Takové výroky je třeba uvádět v uvozovkách a dát tak najevo kritický odstup. K tomu se pojí řada dalších drobných nedostatků. Správný český termín pro uváděnou měrnou jednotku na s. 50 je strych, nikoli štrych. Většina online zdrojů jsou vydané prameny, jména autorů se uvádějí bez titulů, užití historického prézentu je v odborné práci nevhodné, z nepřesné citace v poznámce 91 na s. 41 i v seznamu literatury není zřejmé, o který svazek Velkých dějin zemí Koruny české se jedná. Autorka se v příloze pokusila o převod německého originálu do češtiny, nezná však zásady ediční práce. Při přepisu je nutné uvádět všechna, tedy i přeškrtnutá data.

Navzdory všem kritickým výhradám lze práci Markéty Korytové považovat za uspokojivou, byť zkoumaný pramen vytěžila jen zčásti a na hlubší teoretické promyšlení jí již nezbyl čas. S ohledem na ústní prezentaci doporučuji hodnotit její práci v rozmezí *velmi dobře – dobře*.